Бары дөйдүлөр пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҺА ОЛОХ

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҺ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

● № 19 (7092) ● 1991 сыл. Олунньу 9 күнэ. Субуота ● Сыаната 8 харчы

РСФСР Верховнай Советын сессиятыгар

МОСКВА, (ССТА). Россия Верховнай Совета олунньу 7 күнүгэр пленарнай мунньахха Российскай Федерация Кэмэнэ уонна Белоруссияны кытары түөрэбит дуогабардарын ратификацилэта. Итэ доҕумуоннар республикалар политика, экономика, культура уобаластарытар тэҥ быраабтаах уонна хардарыта барыстаах биирдэ үлэлэһиннэрин сайыннарыыга көмөлөөбүр анаммыттар.

Мунньах балачча өрө көтүн тутар 17 күнүгэр Российскай Федерация территориятыгар союзнай уонна республиканскай референдумнары ыытыыга сибээстээх боппуруостары дьүүллэһиигэ анаан, Парламентарийдар уураах ылыныллар. Оннооҕор республикаҕа итэ дьаһаллары ыытыы уонсай бэрэдэгэ быһаарылынна.

✦ *Саҥа төрүөбүү көрсүһэ* ✦

Болҕомто ситэ ууруллубат

Совхозтарга саҥа төрүөбүү эчирэйиэхэ иитии өлүөм үүт, элбэх эт мэнэтэ буолара биллэр. Оттон билигин рынок сыыһыннаһыларыгар киирии кэмиэр бу өссө уэлаан суоллаллар. Аадан-суоттаах үлэлиир буоллахха, маҥы кытаанаахха төрүөбүлыы уонна сүүгэ суох иитии төһөлөөх барсы биэрэрин чуолкайдык биллэхха сөп. Аспыт сылга совхозтар иитиилэриттэн эрбэх төрүөбүлыы ылбыттара. Ол эҥин уонна үүтү государствоҕа тутталлары быһаччайдык толоруута тирэҕирдэн буолбута чахчы. Бу боппуруос сир аҕыйах эриэ-дэхси үчүгэйдик быһаарыллар буолбатах. Холобур, аспыт сылга оройуон үрдүнэн 624 ыырэй туһата суох өлбүтэ, кытаанаҕынан уонна торбостоохуттан 2000 саҥа төрүөх сиэтэ ыыллыбатаҕа.

Оройуон сорох фермаларыгар кэнниккэ сылларга искусственнай сиэмэлэһиигэ суолта биэрбэт буоллулар. Онуоха совхозтар, отделениелар туһаайыллаах специалистарын ортутэн ирдэбил туруорулубат, хонтуруол олохтоммот. Оҥоҥ үүтү фермалар атыыр оҥоҥ туталлар. Итэ ордук «Чурапчы» совхозка сыһыаннаах. Искусственнай сиэмэлэһиигэ тоҕо ыытыллыбатын ыйытан көрдөххө, осеменаторлар тиийбэттэриннэн, сөпкөөх усулуобуйа тэриллибэтиэн быһаараллар.

Хатылы, Кюлэгэр, Туойэ, Хаҥыйах, Чыаллаах, Толоон отделениелаларыгар сыл устата 1—4 ыырэй өлөр эбит буоллаҕына, сөпкөөх усулуобуйа тэриллибэтэриэн, куһаҕан көрүү-иитии түмүгэр аспыт сылга Болтоҥоҕо 39, Хоптоҕоҕо 17, Сылаанда 13, Арылаахха 19, Төлөйгө 12 ыырэй туһата суох сүтэриллибитэ. Быйыл оройуон үрдүнэн 6200 саҥа төрүөбүү ыларга 4500-нэ сайыллыбыт тах-

(Бүтүүтүн 3-с стр. көр).

Ньирэй эрдэхтэриттэн

«Мыҥдаҕайы» совхоз Болугуруттар суоҕа сүөһү араарыллан туспа арендаҕа бэриллиэҕиттэн урукку өрүүгэр мэлдьитии кэлин уочараккка тэбиллэр бу группа сүөһүлэрэ болҕомто тосту улаатта. Ол курдук, сүөһү ньирэйиттэн иитиигэ хаалара туспа, кэлин эмиэ туттарыллара туспа көрүүгэ-эйэтыыга турар.

Маныаха старшай арендатор үрдүк зоотехническай үөрэхтээх Х. М. Васильева специалист быыһыгынан оруола ойуччу кэстэр. Христина Михайловна, төрүөт олохтоох, уһуор үлэһит дьон ыччата буолан, үлэ барыы-ыыпыгын-ыыпыгын, итэҕэйин ыра эрдэхтэриттэн билэр. Ол да иҥин улаатан түмүктэрэ биир идеэлэхтэрин астыннарар. Былырыын ыччат сүөһүү төлөөтүүгэ оройуонтан бастаабыттара.

Ньирэйи балтараа саҥыгар диэри олохтоохтун бэрэ ылыгэ көрдөрүү болугуордар биир уратыларе. Итинник көрүүгэ былырыын 120 саҥа төрүөх бэриллибитэ, үс көрөөччү туруорулубута. Биирдии бөйөлөрэ 40-нуу ньирэйи ыыбыттара. Түмүктэр биллиилэр. Холобур, Ф. И. Макаров бастакы төрүөхтэн (тохсунньу, олунньу ыйдаҕыларыы) ылбыттара холбоон 10920 кг үүтэтиллэр эбэтэр хас биирдиилэрэ 273 кг сүөһүлэр буола төлөөйүдүлэр. Кулун тутар, муус устар ыйдаҕыларын туһугар Н. Е. Захаров бөрөскулара 233 кг үүтэтиллэр. Оттон Д. Х. Павлов ыам, бэс ыйдарыгар төрөөбүт ньирэйдэрэ хас биирдиилэрэ 199 кг төлөөйүлүннүлэр.

С. СМИРНИКОВА.

Бүгүҥҥү нүөмэргэ

2-с стр.

✦ Ыччаттар кулуупка сылдьыыларын бэрэдэгин туһунан көпсэтэр уолдьаста. Кулуун холбоччуктар мустар сирдэрэ буолбатах. Маны дьон сыныаны, дуоһуйуу ыла кэлэллэр.

3-с стр.

✦ Бурдуту аттыахпытын мэрэйдээн оттуу хомуйарбыт, бүтэйдэрэ суоҕутэ аҥыталаан биэрэрбит. Аны ойдоотоохө, тутахтык толкуйданыыт, кэскилдээхтик дьаһанныыллар эбиит.

527 САҺЫЛ ОҔОТО

«Баҕыы» совхоз Февраалда Федотова Виноҕурова старшайдаах клетиналаах сылы-нитэр арендай коллектива улахан ситиһиилэнэ: аспыт пятилеткаҕа биир ийэ саҥылтан ортотуунан 4,2 оҕону ылбыт эбит буоллаҕына, түмүктээһиннэх 1990 сылга 4,79 оҕону эбэтэр 110 ийэ саҥылтан 527 төрүөбүлэ. Бу пятилетка хаһа да сылыгаҕар эмиэ.

Саамай үрдүк көрдөрүүнү оҥыйтаах сылы нитэччи Иннокентий Наумович Лебедев ситиспит, ийэ саҥылтан 5,02 оҕону. Иккис үүтэй көрдөрүүлүүн Петр Николаевич Решетников кэлэр — 4,94 оҕо.

Коллектив Иркутскайдаҕы базаҕа ыытыт хаар маҥан уонна кырымахтаах хара сылларын тиэрилэрэ үрдүк сыанаҕа туралларыгар баҕа эрдэлээх. Түүлэҕэ таҥастаһыгына кини хаамыытыбатыгар улахан мөкүүр суох буолара.

Р. СОФРОНОВА.

Афанасий Алексеев Хаҥаҕсыт Кэтит Күөлүгэр «Сырыыс» арендай маныык фермэтэн үлэлиэ.

— Фермаҕа үлэлии кэлбитим уонтан тахса сыл буолла. Сайыныгы ыйдарга бостуутунан, кыстыкка фуражкрынан — от нормалаччыкын — үлэлиибин, — диэр Афанасий.

Кини бу үлэни таҥыннан алта маныыктыкынан Владимир Новгородовтыын коопыэрбэ, эбии аҥылыы оҥороллор.

Сиэмнэх: А. Алексеев.

Т. Кардашевскай фотота.

Эрбии күпсүйэр сыаҕар

Репортаж

Тоҥ салгыны доҕуттан модун техника үлэлээн күпсүйэр. Бу — «Якутагропромстрой» МПМК-тыын салаанньа ардыы үөрүүр баар нитэс нүөмэрдээх пилорамата. Маҥтан таһаарыллар бородуукуйа эйэлиэнтэрдээн туруулларга быыстыы утаарыллар. Сыах бригадынаттэн туруута 19-сус сылын үлэлиир Гаврил Дмитриевич Дьячковскай туруорулубут. Кини салалтатыгар аксыа буолан үлэлиллэр.

— Оройуонтан саҥа тутуу тэриллэрэ тэриллэр, түүнэн көпсэтии иннэлэр, Бөҕөнгө, рабочай дьон, салаабытыгар, итэ сөп. Ол эрээри тэриллэбит күүһүн-уоҕун мөлтөөтүүлүү, ыыаттан техниканы эмиэ ылбаҕа эрэ саҥа тэриллэнэ адаас саҥалыы тэриллэн баар эбэ. Өссөтүн тутуулуу тэтимнээхтик ыытыахпытына бэлэмнэрэ буоллахпытына, — бригадылар көпсэтиннэ итэ курдук саҕалаата.

Арааһа, кини итэ боппуруос үлэ дьоҥун долгутарын, суолу-ниҥи тобулуулар толкуйга киллэрбэтэн баланнаах бэлэмнэлээн. Ол түүнэн мас эрбэтэччи Егор Егорович Захаров бу курдук көпсөтэр:

— Күһүҥүгэ диэри бу алааска ор кэмнэ мунньуллан хаалбыт харбыал эмиэхтэрэ үлэни сыыпыттара. Сорох билигин аҕаны сытар. Бөҕөнгө иккиэ буолламмыт бу маны туһаҕа таһаарар түүнтэн эрбэҥ, саҥаанаһыны саҕалаабыппыт. Үлэни хайдах тэрийэбитий? Бастатан, сыахтан таҥсар харбыылы суоруннан ааҕарабыт. Оҥу туһаныллар харбыыл быыстыгын дьонтан ыытыллыбыт. Саҥаннаабыт маспыт биир кубуо ийин 6 солкуобайы, тэйэн-таһан биэрэбитигэр 4 солкуобайы төлөбүр ылабыт. Маны тракторраннаа алаас үрдүгэр состорон таһааран эрбэлэбит. Хайыыйа сүтүөхэ чугаһыыр кубометр саҥаны бэлэмнэтибит. Дьонтон саалас киирэн эрбээн ийэр. Эрбиох диэтэххэ, билигин даҕаны харбыыл биэр аҕай.

— Бөҕөнгө маҥтан ийиэ маны хаалларбакка туһаҕа таһаарыахпыт. Тутуу майа бүтэн эрэр диэллэр, — көпсэтиигэ пилорамаҕы Василий Картузов кытыста.

Бу кэмнэ билэр киһим Владимир Дмитриевич Захаров тиэйэн кэлэр.

— Соло булбаҕа үлэлиибин, Сарсыардаттан киэһэҥитэ диэри күөрчэх курдук ыттыллыбын. Бэрэбиэлэрэ аҕалыы, лафеттыыммыт маҥы, харбыыллары чомахтаабыт курдук үлэлэри толоробун. Оҥу таһыаан уолаттар тиэйэн биэрбит прицептээх мастарыы вадырыстарга тиэрдэбин. Бригадаанан үлэлээһиҥ ыыммытын ордордум. Үлалыргэ көхтээх, табыгастаах, — тракторист кунньэрэ түбүгүн көпсэтэ.

Сыахха идэлэрин баһылаабыт Афанаский Гуляев, Иван Попов курдук ыыайыылаах-хотуулаах үлэһиттэр баалар. Бириигэдэ дьоно оҥорон таһаарар бородуукуйаларыгыт а н объектары тутуу тэтимэ быһаччы тутуулуктаах. Холобурга ылан этэхха, бу эрбэтэр хаптаһыннарын Чыаллаарааҥ квартальнай котельнайы тутааччылар көһүтэллэр. Оҥо анаан хаптаһын тиэйэ нэлбит лесовоз бу үлэлээн тиэтиин турар. Үлэ ситимэ итэ курдук быстыбат. Ол иҥин пилорамщиктар оҥоһуллубут графиктыы кэспэт мөкүүрдээхтэр. Бу этиллибит тутуута билигинэ 70 кубометр эрбаммыт матырыйаалы биэрдилэр, өссө даҕаны таһаарыахтара турдаҕа.

Сыах тыаттан киирбит мас эрбэҥэн бүтэҥиҥ даҕаны үлэтэ суох хаалбат. Пилорамщиктар оҥоҥ түгэҕиэ сүгэлэрин үрдүгэр түһэн, болуотуннуктар бэртэрэ буола охсоллор. Итэшник күүһү-нуоҕаҥ аттаран улаатаҥын түмүгэр, холобур, соторуулаҥна «Мутудай» совхоз саҥа мастарыыгын ситэриигэ биллэр - жестер кэмнэ оҥоруллар.

Быйыл хаһа да дьыллаабар мастаах сылларга эбит. Бородуукуйаны, сүмньүнэн, үс объекка ыытыахтара: таас оскуола котельнайы тутуутугар, бэйэлэрин тэриллэлэрин спортивнай комплексын уонна квартальнай котельнайы тутуулардыгар.

Пилорама эйэлээннэр эрбиилэрин уонна кини тула тымныыга даҕаны тиритэн-хорутан түбүгүрэ сылдьар дьону көрдөххүнэ, наадар кэмнэбит дьиэлэрэ буолан саҥаарар тутуулар бастакы хардыылара, дьиэгэр, маҥан саҕаланан эрдэҕэ эбэт дии саныыгын.

Семен ПОПОВ.
(Хаһыат анал. корр.).

ТИҺЭХ СОНУННАР

КАИР. Ирак АХШ-ы, Великобританнаны, Франсаны, Италияны, оҥу тэҥэ иккис арабскай дойдуну — Египеты уонна Саудовскай Аравияны — ыытарыы дипломатическай сыыһыанньыларын быһарыы туһунан официальнайдык биллэрдэ. Бу ыйытыыларын Багдаттан МЕНА агентство хаһаалларынан ыытыллыбыт.

КАИР. Персидскай хоҥоо бөҕөбүөй дьаһыылар саҕаланыахтарыттан 863 Ирак байыаннай сулуустаалаҕа, ол иҥэр 15 офицер, биллэн бөрөкөө. Кинилэр барыы анаан тэриллибит лаҕыырдарга баалар диэн үүс националыстаах куустэр холбоһуктаах командованиелаарын представителэ ыйытыыларда. Кини оҥу тэҥэ фронту египетскай контингент тутан олорор участкалар Ирак байыаннай сулуустаалаахтара биилэн бөрөкөөлөрэ саҕаҕа турар чаҥыгын биэрэтэтэ.

БОНН. ССРС Президенэ М. С. Горбачев аспыт сыл сотиннитигэр ГФР-та ыытыллыбыт сылдьыыларын хаамыытыгар илии баттаммыт иккис дьоҥун советскай - германскай документ — «Үүтэллэлэ олоруу, партнерство уонна биирдэ үлэлэһиҥ туһунан» итиннэ «Экономика, промышленность, наука уонна техника уобаластарыгар иккиэ кэмэнньэх биирдэ үлэлэһиҥ сайыннарыы туһунан» дуогабардар — Боннаҕы кабинет мунньахтар биирэриилэр. Итэ документтар туһаннаах парламентскай анстанциялар көрүүлэриэгэр уонна бигэргэтиилэриэгэр ыытарга быһаарыллыбыт.

(ССТА).

Олунньу 9 күнэ—ороЙуонга бастакы партийнай ячейка тэриллибит күнэ. Быйыл 70 сылын туолар.

БОЙОБУОЙ СИРДЬИППИТ

Боотуруускай улуус сиригэр олорбут политссыльнайдар нэһилиэнньэҕэ сабыдыаллара күүстээх этэ. Кинилэри кытта бодоруспут, кинилэртан үөрэммит Чурапчы ыччаттара Н. Д. Субуруускай, М. А. Дьячковскай, И. И. Константинов уо. д. а. Советскай былаас бөҕөргүүрүн иннин активнай охсуһааччыларынан буолбуттара, бэйэлэрин тула дьаҥнылары, ыччаттары тэмнэттэрэ.

Улуус коммунистара, комсомолецтара, ревкомовецтара кинн ороЙуоннарга Колчак былааһын суулларыыта, Советскай былааһы туруттарыыга биллэр-костор мистэни ылбыттара. 1929 сыл бүтэһигэр үрүҥ офицердар уонна олохтоох баайдар өйөбүллэриэн тэриллибит Якутскайы сэриилээн ылыахтаах үрүҥ баандалар айаннарын суола Чурапчынан аастара. Онон кыһыл бойобуой дружина салаалар иннинэн Чурапчы буолбута. Оччолорго коммунистар, комсомолецтар ахсаан өртүнэн төһө да аҕыйах буоллаллар, итэ запиэттээх соруҥу бэйэлэриҥэр ылыммыттара.

1921 сыллаахха олунньу саҥатыгар биэс улуус нэһилиэктэрин ревкомнарын, хамначчыттарын, партиятаа суохтарын конференциятын Чурапчыга ыытарга быһаарбыттара. Онуоха губревком чилиэнэ С. В. Васильев тахсыбыта. Кини конференция аһыллыан иннинэ Боотуруускай улуус партийнай ячейкатын тэриппитэ. Чурапчыга 1921 сыл олунньу 9 күнүгэр тэриллибит бастакы партийнай ячейка 3 чилиэнэлээх уонна 5 партия чилиэнигэр кандидаттааҕа. Кини председателинэн Н. Д. Субуруускай талыллыбыта. Чилиэннэриттэн И. И. Константинов (Дэлэгэт Уйбаан) уонна Г. К. Беляев этиллэр. Итэ кэлтэн кини дьон-норуот туһугар үлэлиэн баҕалаах, кытаанах санаалаах партия кэнэтигэр киирэн кэпитэ. Болтоготтон В. С. Миронов (Нуучча Баһылай), М. А. Дьячковскай, Г. Н. Дьячковскай (Тытыгынай), Д. К. Аржаков киирбиттэрэ. А. С. Кузьмин уонна И. Е. Митрофанов кандидат буолбуттара.

Ячейка тэриллэт, кылаассабай охсуһуу күүһүрбүтүн баланстаабитэ уонна бары үлэлээн иитиллээччиларэ Советскай былаас тула ыга түмсэргэ ыҥырбыта, ол туһугар дьаһыардаах үлэни саҕалаабыта.

Итэ кэмигэ улуус баайдара, аҕаа-быттара, ойуунар нэһилиэнньэ ортотугар улахан сабыдыаллаах этиллэр. ОроЙуонга 10-тан тахсалыы хамначчыты тутар дьон оссо да бааллара. Болтургга Кугда кинээнэ Жирков, Хатылыга биллэр атыыһыт БоТуруунньэ Попов, Болтоготтон Е. М. Сивцев (Сыллаҥа), Кытаанахха В. П. Собакин (Баайка), Аччаҕарга үс бырааттыы иккки Василий уонна Семен Поповтар, Алаҕарга—М. С. Шеломов, Сыланнга—П. И. Сивцев, Мэлдьэхсигэ—Аммосов, Чакырга —М. К. Куприянов, Ефимов, В. В. Адамов, Одьулуунга — И. М. Дьячковскай (Түргэн). Күндүлгэ, Сыгаһалаахха (Алаҕар). Бахсыга, Сыланнга, Арылаахха, Чурапчыга, Сулҕаччыга, Чоркоохо таҥара дьиэлэрэ баалларе. Оттон оскуола 3 эрэ этэ. Олорго баайдар, кыанар дьон оҕолоро үөрэхтэлэрэ, Чурапчыга 561 ыал, 929 киһи тыыннаах эрэ буолар туһугар баайдарга хамначчыттыыллара.

Саха сирин бүттүүнүн үрдүнэн сабардаабыт гражданскай сэриигэ Чурапчы партийнай уонна 1920 сыллаахха тэриллибит комсомольскай ячейкаларын чилиэннэрэ бука бары саа-саадах тутан олор-тиллэр охсуһууга турумматтара. Партячейка председателэ Н. Д. Субуруускай бойобуой дружина командирынан анаммыта. Онон быстах кэмнэ партийнай ячейка ыһылла сылдьыбыта.

Чурапчы 150-ча бастыҥ ыччаттара бандьыыттар буулдьаларыттан олбуттэрэ, балыыһа, библиотека, оскуола күл-көмөр буолбуттара, 17 ревкомовеҥы баалыынан кырбаан ылыллыы олорбуттэрэ.

Гражданскай сэриҥ уота умуллан, эйэлээх олох саҕаламмыта эрээри, Боссойко, Артемьев быстах этэрээттэрэ хас да ороЙуоннарынан сылдьан оссо да утарсыыны онгорбуттара.

1924 сыллаахха партийнай ячейка хаттаан тэриллибитэ. Кини секретарынан Хатылы кириитэ Дмитрий Николаевич Аржаков талыллыбыта. Кини итэ иннинэ, 1922 сыллаахха, Мэҥэ-Хаҥалас иккис Холгума диэн сиригэр бандьыыттар тоҺуурдарыгар түбэһэн иллитэ суох хаалбыта. 1925 сылтан кинини Эрилик Эристин, Д. И. Дьячковскай (Харачай) сөлбүйбуттара. Итэ кэмэ коруоту уорэхтээһиннэгэ, сырдык олоххо тардыыта эбэх үлэ ыытыллыбыта. Өссө 1921 сыл күлүн тутарыгар ороЙуоҥа бастакы аҕар балаҕан аһыллыбыта.

1926, 1927, 1929 сылларга ячейка секретардарынан Н. И. Парфенов, П. Н. Федоров, П. Д. Федоров үлэлээбиттэрэ. Бу кэмнэ Боссойко, Артемьев баандалара этэн, эйэлээх олох саҕаламмыта. Нэһилиэктэргэ оскуолалар тутуллан барбыттара. Бастакы тиловой оскуола Н. Д. Субуруускай көҕүлэһиннэн Болтоготтон Арылаах тутуллубута. 1928 сыллаахха Советтар бастакы быыбардара ыытыллыбыта.

1930—1932 сылларгаахха партия райкомун секретардарынан Никита Васильевич Нартахов уонна Н. В. Дьячковскай үлэлээбиттэрэ, райисполком председателэ Н. В. Дьячковскай этэ. 1929 сыл бүтэһигэр уонна 1930 сыл саҥатыгар партияҕа кэккэни ыраастааһын ыытыллыбыта. Ол түмүгүнэн ороЙуоҥа 9 эрэ коммунист хаалбыта, кандидаттартан биир да киһи ылыллыбатаҕа. 1931 сыллаахха ороЙуоҥа бастакы партийнай конференция ыытыллыбыта. 1930 сыллаахха олунньу 9 күнүгэр улуус ситэриилээх комитета Чурапчыны түспэ ороЙуон быһыытынан тэрийэр туһунан уураахы ылыммыта. Итэ уураахы күлүн тутар 5 күнүгэр Саха республикатын КСК бигэргэппитэ.

1929—1930 сылларга сир реформата ыытыллыбыта. Онон сибээстээн колхозтары тэрийии саҕаламмыта. Культурнай революция дьаһаллары олоххо киллэрии күүстээх тэтиминэн ыытыллыбыта. Ликбезтэр үлэлээбиттэрэ, үс аҕар балаҕан аһыллыбыта, хотону дьэттэн араарыы сиэтэрилиннибитэ.

1931 сыл күһүнүгэр ороЙуоннааҕы типография аһыллан, «Социализм суола» диэн ороЙуон хаһыатын бастакы нүөмэрэ таһаарыллыбыта. Кини партия маассаны ыытта кэпсэтэр, сүбалэһэр трибунатыгар, кини идеяларын пропагандалаччыгар буолбута.

1932 сыллаахха МТС тэриллибитэ, почта-телефоннай, гидрометеорологическай станциялар баар буолбуттара. ОроЙуоннааҕы арыы завода аһыллыбыта. ОроЙуон киинигэр радио саҥата аан бастаан иҥиллибитэ. Холбоһуктааһынынан ороЙуон бириҥилээн ыалларын 60 бырыһыана хабыллыбыта. Оҥ дьыллар буоланнар, колхозтар дохуоту өлгөмнүк үлэлэстибиттэрэ. Дьон бириҥэ күүһү-тумэх үлэлиир ордугун итэҕэйбиттэрэ. Барыта 5654 хаһаайыстыбаттан 3181-рэ колхозтарга холбоспуттара. Суоһу ахсаана элбэппитэ.

1933—1937 сыллардааххаа райком секретардарынан С. А. Куличков, И. И. Парфенов, райсовет исполкомун председателинэн С. Т. Андросов, И. И. Васильев (Уус-Алдан дьоно) үлэлээбиттэрэ. Бу сыллар ороЙуон экономиката бөҕөргөөһүнүгэр, культурнай таһыма үрдээһиннигэр быһаарылаах сылларынан буолбуттара. Бүттүүн начаалыай үөрэхтээһин олоххо киирбитэ. 1934 сыллаахха педагогическай училище аһыллыбыта. 1933 сыллаахха самолетунан сылдьыһыы саҕаламмыта. 1937 сылтан саҕалаан эбэх ахсааннаах кыра колхозтары бөдөҥсүтүү саҕаламмыта. 150—200 суоһу турар хотоноро тутуллубуттара.

ОроЙуон партийнай тэриллэтэ 1933 сыллаахха 33 чилиэннээх, 43 кандидаттаах этэ. Итэ сылтан, Союз урдүнэн партияҕа кэккэни ыраастааһын уонна партийнай документаары уларытыы барбытынан, партияҕа ылыы тохтотуллубута.

Н. ДЬЯЧКОВСКАН,
1946 сылтан ССКП чилиэнэ.
(Бүтүүтэ бэчээттэммэт).

Советтар түбүктэрэ

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ОТЧУОТТААТА

Райсовет социалистическай сокуоннаска уонна правопорядокка бастайаннай комиссиятын көмө сылдьар мунньаҕа Эрилик Эристин аатынан совхоз кинн уһаайбатыгар Хоптоҕоҕо ыытылынна. Онно Хоптоҕо сельскэй Советын туһаннаах комиссиятын председателэ Р. Р. Иванов отчуоттаата.

Дьүүллэһиҥэ тыл эпиттэр, комиссия үлэтигэр баар ситиһиилэри бэлиэтээн туран, туоратары эрдэҥэр итэҕэстэргэ тоҺоҕолоон тохтоотулар. Биллэрин курдук, нэһилиэккэ бары общественнай тэриллэлэр түмсэн, биир хайысхаттан күүһү түмэн үлэлиир буоллахтарына, общественнай бэрэдэгэ бөҕөргөтүүгэ эбэҥэ оҥоруохтарын сөп. Манна итиннэхэ болҕомто ситэтэ суох уруллар. Быстахтык ыллаахха, добровольнай народнай дружина баарасуова, тутуннан чопчу дьарыктанара биллибэт. Нэһилиэкэ ыччаттар уонна обургу оҕолор бэрэдэгэ нэһилиэгэ ахсаан өртүнэн үүнэн иһэр. 1989 сыллаахха 9 холуобунай буруй оҥоһуллубут эбит буоллаҕына, аасыт сылга 11 оҥоһуллубут. 1989 сыллаахха 5, 1990 сыллаахха 14 киһи буруйу оҥороннор ыстараантаммыттар.

Эбэх саҥа сокуоннар таһаарыллар кэмнэригэр олорорбутунан, оку дьоҥҥо-сэргэҕэ өйдөтүүгэ уонна олоххо киллэриигэ былаанныахтык үлэлиэххэ наада. Хоптоҕо бастайаннай комиссията итэ өртүнэн заҥа «доҕолоҥнуур».

Нэһилиэнньэни эстхаан, культура өртүнэн иитиэхтээх тэриллэлэр үлэлэрэ мөлтөх—бэртээхэй спортивнай саала быйыл да үлэлээбэт, онон секциялары да үлэлэтии кыаллыбат. Культура дьиэтин иһиэн тэриллибит ыччаттар түмсүүлэрэ уотакуоһа суох аатыгар эрэ үлэлиллэр.

Тэриллэлэр салайаччылара общественнай тэриллэлэр үлэлэрин сүрүннээһиҥэ кыттыбаттар эбит. Оннооҕор сельсовет президиума мунньахха ыҥырдаҕына, дьиҥэ гынан көрбөттор. Бу дьоҺуннаах боппуруоһу дьүүллэһиигэ ыччаты кытта үлэҕэ бастайаннай комиссия председателэ, депутат, Дириҥ орто оскуолатын директора К. М. Петров ыҥырыллан баран кэлэри наадалааҕынан аахпата. Итиэнэ буоллаҕына, бу дьоҺуннаах үлэнэн дьарыктаныахтаах бастайаннай комиссия председателэ Р. Р. Иванов толоон ортотугар сөкөтөҕүн туран хаалбыт курдук костор.

Комиссия уонна мунньахха ыҥырылларын ыттыыны ылбыт актив отчуоттаабыт Р. Р. Ивановка уонна кини салайар комиссиятын чилиэннэригэр быһаччы сүбэни бэрдилэр.

Бастакытынан, общественнай бэрэдэгэ бөҕөргөтүүгэ нэһилиэнньэ оттүүн турунарын ситиниаххэ. Ол общественнай тэриллэлэр нөҥүө тэриллэрэ нодьүүстээх буолуоҕа. Иккиһиэнэ, сокуоннары нэһилиэнньэҕэ үөрэтии кини үлэтин быстыспат сорҕотунан буолар. Маныаха сельсовет депутаттарын киэҥник туһаныахха, кинилэргэ көмө буолар лекторийы да үлэлэтиэххэ. Тиһэҕэр, ханнык баҕарар үлэ ситиһиилээх буолуута үчүгэйдик оҥоһуллубут былаантан саҕаланарын санатабыт. Үгүстэр былааны оҥоруурга олус ыарырҕаталлар. Былаан бэйэ усулуобуйатыттан үөскүүн тахсыахтаах, наадалаах боппуруостарга туһаайыллыахтаах. Былааны оҥостор олорон ол хэйдах толоруллуохтааҕын туһунан эмиэ толкуйдуохха.

Г. ПОПОВ.
райсовет тэрийэр отделын сэбиэдиссэйэ.

Мурманскай уобалас, Помордар сэлиэнньэлэрэ Варзуга былыргыттан ырыаһыттарынан аатырар. Кырдьаҕас олохтоохтор үгүс матыыптары өйдөрүгэр хатаан сылдьаллар. Уһун кыһыҥҥы киһэлэргэ кинилэр мустан таҥас өрө-өрө ырыа ыллыыллар. Оттон бырааһыннааккы көрүүлэргэ, концертарга кытталлар.

Снимокка: дэриэбинэ киэһэтэ.

(ССТА фотохрониката).

СУБУОТА АХСЫН—ХОЛУОЧУКТАР

Барҕарыы даҕаны, бахтайыы даҕаны—барыта кыраттан саҕаланар диэччилэр. Оҕо, эдэр киһи кэмнэр куһаҕан быһыытын иҥин сэмэлэммэтэҥинэ, киһини атаҕастыыры, общество бүттүүнэ тутуһар сиэрин-майгытын сиргэ-буоргга тэпсэри улахангга уурбат буола иитиллэрэ баар суол. Биһити нэһилиэкпитигэр тоҕо эрэ итиннэ культаахтарын таһынан аһараллар.

Культура дьиэтигэр субуота ахсын үөкүү тэриллэр. Онно, үгэс курдук, ыччаттар сылдьаллар уонна сорохторо холуочук, итирик буоллаллар. Манна арыкыны сельсовет председателин эрэ дьаһалынан, хаһаайыстыбаннай испиһэгиэн атыылыыллар. Онон итэ ыччаттар бары сырыы ахсын иуормаларын иҥэллэрэ буолуо диэн ким да итэҕэйбэт—быраага оҥостоллор. Төһө да костон турдар, онно ким да кыһаммат.

Аны итэ итириктэрбит түүнү быһа уулуссаны кэмэйдиллэр, ыаллары тоҥсуйан сүгүн утуппаттар. Сотору-тааҕыта Владимиров Н. диэн ыччат библиотека ааныын, түннүгүн, кулуун түннүгүн алдьаппыта да, эмиэ улахан сэмэнисуҥхаҥы ылбата. Кулуупут ааныын кулуунун сотору-сотору алдьаталлар. Ол манна буолар буолуохтааҕын курдук. Онтон эр ыла-ыла, эдэр уолаттар киһини да аттаҕастыыртан туттумматтар. Суоҕ соторутааҕыта культура үлэһиттэрин сылдьаҕы муньахтара ороЙуон киинигэр 2 күн ыытыллыбытыгар киирэн ыттыыны ылбытым. Ол нөҥүө күнүгэр Сидоров П. диэн ыччат кэлэн боруоктаһыы бөҕө: «Инки күүһ быһа ханна сыырытын, субуотаҕа үгүкүүнү тоҕо тэрийбэтиҥ, тугу да үлэлэҕэккин, үлэҕиттэн устуохха наада», — диэн ыгар-түүрэр. Үлэлиир остуолбар кэлэн хаһаайын курдук олоруннан кэбиһэн баран, уруучукабын, кумааҕыбын сиргэ хаһыйан кэбистэ.

Сельсовет председателэ И. П. Пономаревка үгсүү суруйдум. Иван Петрович Сидоровы ыҥыран кэпсэппит уонна миэхэ бырастыы тыыныы диэн ыдьыт ыыппыт. Итиннин сыһыан туох иитэр күүстээҕий? Сидоров туох да буруйа суох киһини атаҕастаабытын өйдөөбүтэ буолуо дуо? Саарбахтыыбын. Уопсайынан, ыччаттар кулуупка сылдьыыларын бэрэдэгин туһунан кэпсэтэр уолдьаста. Кулуун холуочуктар мустар сирдэрэ буолбатах, туох-ханнык иннинэ, манна дьон сыныьана, бэйэ-бэйэлэрин кытта кэпсэтэн дуоһуйуну ыла кэлэллэр.

Комолэһүн, сүбэлээн. Атын сирдэргэ кулуупка ыччаттар хайдах сыныьаналлардый?

М. ОХЛОПКОВА,
Кытаанахтаах культура дьиэтин методиста.

БОЛҺОМТО СИТЭ УУРУЛЛУБАТ

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр).

сыахха диэри тоҥуохтээх. Онон барыта 100-тан тахса ньирэй көрөөччү наада буолуохтаах. Итии иннэгэр Карл Маркс аатынан совхозка 10, Субуруускай аатынан совхозка 10, Эрилик Эристиин аатынан совхозка 30, «Чурапчы» совхозка 20, «Мыҥдаҕаайы» совхозка 18, «Мугудай» совхозка 11, «Бахсы» совхозка 10 көрөөччү наада. Онуоха опыттаах, ыһаммыылаах үлэһиттэри сүүмэрдии сатыахха. Совхозтарга ыраах тоҥоон эрэллэр. Билигин туругунан оройуон үрдүнэн 600 ньирэйдэнньибит. Оҕо иннигэр «Мыҥдаҕаайы» совхозка 160, Эрилик Эристиин аатынан совхозка 223 тоҥоотө.

Ол эрээри совхозтарга саҥа тоҥуохха бэлэм олус молтох. Ньирэйдэр турар сирдэрэ сылыгылла иликтэр, үгүс фермаларга тоҥуох турар сирэ тиийбэт. Онон билигин ньирэйдэр ыаҥьыксыттарга ийэлэрин тоҕолоҥуэр баалдан туралларр. Ынаҕы тоҥотор анал миэстэлэр суохтар. Субу күннэргэ маассабай тоҥоһуҥ саҕаланан эрэр. Оҕо үрдүнэн түүгүү харыбыллары аныы иликтэр. Онон ынахтар түүнүн туох даҕаны көрүүтэ-харайыыта суох тоҥоһуннэрэ, ньирэйдэр тымныыларга таһаарыллар. Үгүс фермаларга, хотоннор ыараҕастарыттан бириҥнэлээн, ынаҕы тоҥотор анал боксалар, термоклеткалар суохтар. Атын сирдэргэ ынахтары таһырдьа тоҥотүү ньымата киэҥник туһаныллар. Оттон биһиги совхозтарбытыгар ол туһунан саная да көрбөтөр. Урукку сылларга нулун тутар ортотуттан саҕалаан эрдэ тоҥообут ньирэйдэри таһырдьа таһааран чэрчитии, күүлэйдэтии тэриллэрэ. Оттон билигин ол умнуурга хаалла, аналлаах площадкалар даҕаны суохтар, олоҥу тутары наадалаҕыттан да аахпаттар быһылаах. Ити түмүгэр ньирэйдэри ыам ыйыгар бинрдэ таһырдьа таһаараллар. Ити кэнниттэн хайдах доруобай тоҥуоҕу кытиэххэ, көнньүнэн өлүүнү ачатыахха сөбүй?

Быйылгы кыстыкка концентрированнай аһылык кэмчи, от хаачыстыбата нуһаҕан, каротина, кальцийа, фосфора, белога ньорматтан намыһах, сорох микроэлеменнар олох даҕаны суохтар. Итинник аһылыкка уонна уһун кыстыкка бинр сиргэ бааллан турар ынахтар тоҥуохтэрэ истэриэр сөптөөхтүк сайдыбат. Ол иһин өлбүт эбэтэр оккуран ньирэйдэр тоҥүүллэр. Онон уулаах ынахтары минеральнай аһылыктарынан хаччыйа сатыахха. Минеральнай брикеттэри оноруохха, гидропону үүнэриэххэ наада. Ону тэҥэ былыыгы хостоон, унуох күлүн, миэли, туулу туһаныахха. Итиллэри хараҕ баайыытыгар эрэ буолбакка, сүөһү этиэр-хааныгар дьиҥнээхтик иҥэр тыла астаан сиэтиэххэ. Онон сүрүн болҕомто аһылыгы тупсаран биэриигэ уурулуохтаах.

Уһун ыһыны быһа баайыыга турар ынахтар чэрчилэтиигэ улаханнык наадыйаллар. Онон олунньу үһүс декадатыттан саҕалаан таһырдьа таһаарыахха наада. Саҥа тоҥуоҕу аналлаах сирдэргэ, сөптөөх температураҕа туттуохтаах, зоотехническай быраабылаары тутуһан аһатыллыахтаах. Ыалдьыбыт ньирэйдэри бириэмэтигэр эмтээһин ыытыллыахтаах уонна мэлдьи кэтээн көрүүгэ туруоруллуохтаах. Оччоҕуна эрэ конньүнэн өлүүнү ачатыахпыт. Фермаларга ынаҕы тоҥотор боксалар туруктара олус куһаҕан, көрдөбүлгэ ырааҕынан эпиизоотиэбэт. Боксалар зооветеринарнай көрдөбүллэргэ сөп түбэһэр буолуулара тоҥолкой тоҥуоҕу ылыы мэтириэтиэнэн буолар. Онон фермалар ахсын ынаҕы тоҥотор боксалар баар буолуулларын ситиһиэххэ, дезинфекциялааһыны ыытыахха, ыраастык тутуохха.

Ньирэйи сүтүгэ суох иитии тоҥуох бастакы күннэргэ хайдах усулуобуйаҕа тутуллартыттан улахан тутулуктаах. Сиистээх, тымныы хотоннорго бириҥнэлээн бүтэй клеткалар, термоклеткалар хайаан да наадалар. Ынах үксүн түүн уонна сарсыарда эрдэ тоҥоөччү. Ол иһин тоҥуоҕу мүлчү туппат туһутар дьуһуурустубаны хайаан даҕаны олохтуохха. Хас отделение ахсын эмтиир-сэрэтэр дьаһаллар көдьүүстэрин үрдэтэр иһин профилакторийдары тэрийтэлиэххэ. Олоҥо опыттаах ньирэй көрөөччүлэри сыһыаран үлэлэтиэххэ. Саҥа тоҥуоҕу 100 бырыһыан тыыннаах иитэр иһин охсуһуу барыбыт бастакы уочараттаах соругунан буолуохтаах.

В. СОЛОВЬЕВ,
ветстанция сүрүннүүр ветерана.

Ас-үөл программатын—олохха!

Лэппиэскэ сытын умнубаппын

Саха сиригэр бурдугу үүнэриннэн үс үйэ анаа ортүттэн дьарыктанар буолбуттара. Биһиги оройуоммут урут бурдугу үүнэрэн бэйэтин наадыйыытын хаччыйан олорбута. Ол иһин бурдукка улахан суолта уруллар этэ. Бастакы колхозтар тэриллэннэр сири коллективнай оҥоруурга киириэхтэн туорахтаах культуралары үүнэриигэ улам холлоохтук ыдсан барбыппыт. Ол дьылларга колхозтаахтар дохуоттарыгар балаччаны үлэстэр ыахтаммыттара. Оччолорго бурдугу үүнэрбөт биир да хаһааныгытыба суох этэ. Эт илиилэриэн тыаны солоон, буут бурдук соҥуоҕун хайаан даҕаны онностуварга кыһаналлара.

Сэрин уонна ол кэннинээҥи сылларга бурдугу үүнэриигэ Одьулуун баайыылара оройуон Украинатынан буолбуттара. Оччотооҕу Ленин аатынан колхоз сири оҥороччулара, кырдьык даҕаны, өлгөм үүнүүнү ылаттыы сылдьыбыттара. Ол да иһин колхоз бырабылыанньатын председателэ Т. Г. Тоскин оройуон хаһыатыгар «Сылыттан тутулуга суох үрдүк үүнүүнү ылыахха сөп» диэн суруйбуттаах. Кинилэр опыттара бэрт киэҥ сэҥээриини ылбыта, атын оройуоннартан тиийэ делегациялар кэлэтиилэн барбыттара. Саҥа соломмут Натаһа чараҥын соҥуоктара чурапчылар ылбатах үүнүүлэрин биэрталаабыттарэ. Ол гынан баран атын баанналар үүнүүлэрэ мэлтэҕэ валовой үүнүү орто көрдөрүүтүн таҥнары тардаллара. Одьулуукка сири таҥастааһын үтүөкэннээх маастардара, үрдүк үүнүү иһин дьиҥнээхтик кыһанар бэртээхэй салайааччылар - үлэлээн аастыттара. Бэйэ үүнэрбит бурдугун сир буоламмыт, оччолорго дьон-сэргэ саная кэлэн үлэлиирэ.

Ити үтүө үгэстэрбит дьаһалымсыйыы, бюрократизм бүрүүкээбит сылларыгар умнуллубуттара, сиргэ-буорга тэпсиллибиттэрэ. Үгүс хоромньуну көрсөн туран атын уобаластартан кэлбит бэлэм бурдугу сири ордорбуппут. Кэлин, ордук 1955 сылтан, киһи сир бурдугун үүнэриигэ сыныан тосту уларыйбыта. Соҕуруттан харыта суох тиэллэн кэлэ турар кэмигэр тоҕо даҕаны бурдугу үүнэриигэ түбүгүрдэхпитий диэх курдук саная-ҥа кэлбиппит. Онтук саная үөһэттэн алларааннга тиийэ тэпсибитэ. Сири тупсарбат, оҥорбот буолбуттара. Оччолорго партия обкома да, Министрдэр Советтара да киһи сир бурдугун үүнэриигэ ирдэбэт буолбуттара. Ол оннугар суоҕу сириги-гэр анаан күөх маассаны үүнэриигэ ураты суолтаны биэрбиттэрэ. Ол сыыһа дьаһаллар улахан охсууну оҥорбуттарын рынок сыһыанньаһыларыгар киириэ кэмигэр байэбит эпиитиэн-хаммытыгар биллибит. Хаарыан бэйэлээх баанналарбыт үүнүүлэрин ыыах суоҕуҥа, сылгыта көҥүл тэбистэрэрбит, бурдугу астыахпытын ыарыҥҥан аттуу хомуйарбыт, бүтэйдэрин дэлэй-былас аһыталаан биэрэрбит. Аны өйдөөтөххө, уһуну-киэҥи санаабатах, тутахтын толкуйдаммыт, кэскилээхтик дьаһамматах эбиппит. Оччолорго киһи сир бурдугун үүнэриэ-чиги туруорсаччылары олох сайдыытын сиҥэ сыаналаабат дьон быһыытынан аҕаллара.

Ааспыт сылга кэлин түһүтэлээбит ардахтартан от, бурдук сиҥигилин үүммүтэ. Туорахтаах культуралары арендаҕа ылан үлэлээччилэр баһархай бурдугу ылбыттара, Холобур, «Мыҥдаҕаайы» совхоз гектартан ортотунан 23, Эрилик Эристиин аатынан совхоз 19, Карл Маркс аатынан совхоз 13 центнер үүнүүнү ылбыттара, ама, мыыны буолуо дуо! Оройуон үрдүнэн гектартан ортотунан 13-түү центнер ылыллыбыта. Ити бурдугу үүнэрэр толору ыахтар баалларын көрдөрөр.

Туорахтаах культуралары үүнэрэр үрдүк үүнүү звеноларын салайааччылар «Мыҥдаҕаайы» совхозтан Г. Д. Николаев, Эрилик Эристиин аатынан совхозтан А. И. Андросов дьиҥнээхтик сыралаһан үлэлээбиттэрэ. Афанасий Иннокентьевичтаах 50 гектарга сэлиэһиэйин ыһан гектартан ортотунан 33-түү центнер бурдугу хомуйбуттара. Ити дойду иҥэ уобаластарын сири оҥороччуларын көрдөрүүлэриттэн итэҕэһэ суох.

Онон бэйэ наадыйыытын хаччыйар толору ыахтар баалларбыт. Государство сакааһын толорбуту, ыһыы сиэмэтиэн хаачыллыыны таһынан страховой фонданы тэриллиэ соруга туруохтаах. Ол иннитиэн, бастатан туран, материальнай базаны бөҕөргөтүүгэ сүрүн болҕомто уурулуохтаах. Оччоҕуна киһи сир бурдугун үүнэриэр ыах үөскэтиллиэҕэ. Ол иһин оройуоннга, эмэлигэ боппуруоһун бастатан туран быһаарыахха.

«Социализм суола» хаһыакка 1932 сылаахха землеустроитель Дмитрий Посельскай оройуоннга паарыгын үлэлиир эмэлигэ бэриллибитин туһунан суруйбуттаах. Киһи 15 тыһ. солк. сыаналаах, күҥнэ 620 бут бурдугу тартарар ыахтаах эбит. Оту таһынан бөҕүөлэҥ электрическай уотунан хаччыйар. Ити эмэлигэ үлэҕэ киирэн чугастааҕы колхоздар, сорох бириҥнилээн ыаллар сыл устата сиир бурдуктарын тартаран абыраммыт түбэлтэлэрдээх этилэр.

Рынок сыһыанньаһыларыгар киириэхпэн, туорахтаах культуралары иһин сиригэр анаан үүнэриигэ сүрүн болҕомтону туһаайыахха. Аны ону тута туһаҕа таһаарар туһугар совхозтарга, ол кыаллыбат буоллаҕына оройуон үрдүнэн эмэлигэ боппуруоһун быһаарыахха наада. Онуоха бэлэмнээн үлэни эрдэтэн ыытыахха, дьон өйүн-санаатын ити сыалга түмүөххэ.

Н. СОЛОВЬЕВ,
сарын, үлэ ветерана.

Рынокка киириигэ оройуон сүрүн туһаайыыларын дьүүллэһии

САНААЛАР АРААСТАРА—ОЛОХТОН

«Рынок уонна элбэх укулаатаах экономика» диэн Хайахсыт иэнилистэри коммунистарыгар мыгыллар политуорох уочараттаах занятиета «Оройуоннга рынок сыһыанньарыгар киириэ сүрүн туһаайыылара» диэн темаҕа «Төгүрүк остуол» туһа ыытыллыбыта. Кэпсэтии, сүрүннээн, баанньай хаһаайыстыбалара тэриллиилэриигэр, онуоха баар ыыахтар уонна тоҥуоттоор тустарынан салаллан барда. Кэпсэтиигэ кыттыбыт дьон маннык этиилэр:

А. В. Кондратьев: Араас таһымнаах кэпсэтиилэргэ итиэннэ бэчээхкэ даҕаны сырдатылларынан, рынокка сыыйа киириэхпит диэн буолар. Оттон дьиҥ олоххо атын. Государство сиэ-бинр үөһэттэн быһаччы ороохо олорор. Холобур, 1991 сылга госзакупка эт тыыныах ыйаанына 12 солк., тоҥ эт—28 солк. буолла. Маннык буолбутун кэннэ ким совхозтан тахсан баанньай хаһаайыстыбатын эгиҥ тэриҥэ сатыаҕай?

Е. Н. Осипова: Рынокка киириэ, баанньай хаһаайыстыбаларын тэрийии наадата саарбаҕаланыат. Ол эрээри биһиги сирбит курааныыра бэрт. Арендалаһан ылбыт алааспыт аҕыйах да сыл кураанныатаҕына хайдах буолабыт? Маны таһынан сиртэн нолуок төлөнүөхтээх. Айылҕа усулуобуйатын учуоттаан эрэ турар араас структуралары, хаһаайыстыбалары тоҥуттуохха сөп.

М. Е. Васильев: Рынок туһунан информация кэпсээн истэрдии ахсын бу боппуруоһу олус ыарырҕатар буолан иһэбит. Экономикабыт улам чуолкайа суох буолан иһэр. Урукку ортүгэр, төбө даҕаны «үөһэттэн туһэриллибит» диэтэллэр, госплан сорудаҕын толорор иһин үлэлиирбит. Билигин былаан оннугар госзаказ туһэрилиннэ. Сакааны таһынан огоһуллубут бородуукуэйа хаһаайыстыба туһатыгар хаалларыллар эрээри, аны, рентабельность мунутуур таһымын аҕа түстэххэ, улахан нолуогу төлүүгүн.

А. П. Кузьмина: Госзакупка саҥа сыаналар олохтоннулар: 1 кг үүт—2 солк. 09 харчы, эт—28 солк. буолбутун улахан диэтит, оттон Москваҕа рынокка эт сыаната 35 солк. тиийбит. Онон государство наадалааҕын биэн госзакуп тарифтарын улаатыннарар. Урукку ортүгэр тыа хаһаайыстыбатын бородуукталарын аҥара чэпчэкитик тутар буоланнар дойдуга ас-үөл кырыымчыктыйда. Билигин ол алдьастар көннөрүллэн эрэллэр.

В. П. Петров: Рынокка киириэ диэн дьоҥу үлэҕэ көҥүлээһин буолар. Колхозка төннүөҕүн. Рынок кэмигэр улахан, көлөттүгэс совхоз табыгаһа суох. Оттон колхозка киирдэхпитинэ, хас биирдии киһи сирэй материальнай эпиизтиэнэ үрдүөҕэ. Бу боппуруоһу олохтоох иэнилиэннэ бэйэтэ быһаарарыгар ыыхта биэриэхпит.

А. В. Кондратьев: Миэ саныахпар, үгүстэр совхоһунан хаалары ордоруохтара. Баанньай хаһаайыстыбатыгар кэһүүн баҕалаах баара иннлэ илик. Үөскээбит балаһыанньаҕа совхоз ордук табыгастааҕа костон турар.

В. П. Петров: Кырдьык, баанньай хаһаайыстыба улаханы оҥоруо суоҕа. Оттон чэкэ олорор дьоҥус коллективтарыттан сайдан ыраастыыт хаһаайыстыбалар суох буолбатахтар, баалар. Холобур, «Томюс» совхоз үлэһиттэриигэр пособие, кырдьаҕастарга пенсия аныыр эбэт. Оттон биһиги улахан совхозпут дьоҥно туох кэмэҥу оҥороруй?

А. З. Лукин (86 саастаах ытык кырдьаҕас): Иэнилиэннэ ортотугар кыаммат дьоннор ахсааннара элбэҕэ сөптөөхтүк бөлөхтөнэр. Ол эрээри урукку ортүгэр производствоҕа илиилэрин араарбакка үлэлээбит, билигин пенсиҕа олорор аҥаатыахпыт. Фермаларга ынаҕы тоҥотор боксалар туруктара олус куһаҕан, көрдөбүлгэ ырааҕынан эпиизоотиэбэт. Боксалар зооветеринарнай көрдөбүллэргэ сөп түбэһэр буолуулара тоҥолкой тоҥуоҕу ылыы мэтириэтиэнэн буолар. Онон фермалар ахсын ынаҕы тоҥотор боксалар баар буолуулларын ситиһиэххэ, дезинфекциялааһыны ыытыахха, ыраастык тутуохха.

Ньирэйи сүтүгэ суох иитии тоҥуох бастакы күннэргэ хайдах усулуобуйаҕа тутуллартыттан улахан тутулуктаах. Сиистээх, тымныы хотоннорго бириҥнилээн бүтэй клеткалар, термоклеткалар хайаан да наадалар. Ынах үксүн түүн уонна сарсыарда эрдэ тоҥоөччү. Ол иһин тоҥуоҕу мүлчү туппат туһутар дьуһуурустубаны хайаан даҕаны олохтуохха. Хас отделение ахсын эмтиир-сэрэтэр дьаһаллар көдьүүстэрин үрдэтэр иһин профилакторийдары тэрийтэлиэххэ. Олоҥо опыттаах ньирэй көрөөччүлэри сыһыаран үлэлэтиэххэ. Саҥа тоҥуоҕу 100 бырыһыан тыыннаах иитэр иһин охсуһуу барыбыт бастакы уочараттаах соругунан буолуохтаах.

В. СОЛОВЬЕВ,
ветстанция сүрүннүүр ветерана.

Рынок сыһыанньаһыларыгар киириэхпэн, туорахтаах культуралары иһин сиригэр анаан үүнэриигэ сүрүн болҕомтону туһаайыахха. Аны ону тута туһаҕа таһаарар туһугар совхозтарга, ол кыаллыбат буоллаҕына оройуон үрдүнэн эмэлигэ боппуруоһун быһаарыахха наада. Онуоха бэлэмнээн үлэни эрдэтэн ыытыахха, дьон өйүн-санаатын ити сыалга түмүөххэ.

Н. СОЛОВЬЕВ,
сарын, үлэ ветерана.

Ас-үөл программатын—олохха!

Лэппиэскэ сытын умнубаппын

Саха сиригэр бурдугу үүнэриннэн үс үйэ анаа ортүттэн дьарыктанар буолбуттара. Биһиги оройуоммут урут бурдугу үүнэрэн бэйэтин наадыйыытын хаччыйан олорбута. Ол иһин бурдукка улахан суолта уруллар этэ. Бастакы колхозтар тэриллэннэр сири коллективнай оҥоруурга киириэхтэн туорахтаах культуралары үүнэриигэ улам холлоохтук ыдсан барбыппыт. Ол дьылларга колхозтаахтар дохуоттарыгар балаччаны үлэстэр ыахтаммыттара. Оччолорго бурдугу үүнэрбөт биир да хаһааныгытыба суох этэ. Эт илиилэриэн тыаны солоон, буут бурдук соҥуоҕун хайаан даҕаны онностуварга кыһаналлара.

Сэрин уонна ол кэннинээҥи сылларга бурдугу үүнэриигэ Одьулуун баайыылара оройуон Украинатынан буолбуттара. Оччотооҕу Ленин аатынан колхоз сири оҥороччулара, кырдьык даҕаны, өлгөм үүнүүнү ылаттыы сылдьыбыттара. Ол да иһин колхоз бырабылыанньатын председателэ Т. Г. Тоскин оройуон хаһыатыгар «Сылыттан тутулуга суох үрдүк үүнүүнү ылыахха сөп» диэн суруйбуттаах. Кинилэр опыттара бэрт киэҥ сэҥээриини ылбыта, атын оройуоннартан тиийэ делегациялар кэлэтиилэн барбыттара. Саҥа соломмут Натаһа чараҥын соҥуоктара чурапчылар ылбатах үүнүүлэрин биэрталаабыттарэ. Ол гынан баран атын баанньаналар үүнүүлэрэ мэлтэҕэ валовой үүнүү орто көрдөрүүтүн таҥнары тардаллара. Одьулуукка сири таҥастааһын үтүөкэннээх маастардара, үрдүк үүнүү иһин дьиҥнээхтик кыһанар бэртээхэй салайааччылар - үлэлээн аастыттара. Бэйэ үүнэрбит бурдугун сир буоламмыт, оччолорго дьон-сэргэ саная кэлэн үлэлиирэ.

Ити үтүө үгэстэрбит дьаһалымсыйыы, бюрократизм бүрүүкээбит сылларыгар умнуллубуттара, сиргэ-буорга тэпсиллибиттэрэ. Үгүс хоромньуну көрсөн туран атын уобаластартан кэлбит бэлэм бурдугу сири ордорбуппут. Кэлин, ордук 1955 сылтан, киһи сир бурдугун үүнэриигэ сыныан тосту уларыйбыта. Соҕуруттан харыта суох тиэллэн кэлэ турар кэмигэр тоҕо даҕаны бурдугу үүнэриигэ түбүгүрдэхпитий диэх курдук саная-ҥа кэлбиппит. Онтук саная үөһэттэн алларааннга тиийэ тэпсибитэ. Сири тупсарбат, оҥорбот буолбуттара. Оччолорго партия обкома да, Министрдэр Советтара да киһи сир бурдугун үүнэриигэ ирдэбэт буолбуттара. Ол оннугар суоҕу сириги-гэр анаан күөх маассаны үүнэриигэ ураты суолтаны биэрбиттэрэ. Ол сыыһа дьаһаллар улахан охсууну оҥорбуттарын рынок сыһыанньаһыларыгар киириэ кэмигэр байэбит эпиитиэн-хаммытыгар биллибит. Хаарыан бэйэлээх баанньаларбыт үүнүүлэрин ыыах суоҕуҥа, сылгыта көҥүл тэбистэрэрбит, бурдугу астыахпытын ыарыҥҥан аттуу хомуйарбыт, бүтэйдэрин дэлэй-былас аһыталаан биэрэрбит. Аны өйдөөтөххө, уһуну-киэҥи санаабатах, тутахтын толкуйдаммыт, кэскилээхтик дьаһамматах эбиппит. Оччолорго киһи сир бурдугун үүнэриэчиги туруорсаччылары олох сайдыытын сиҥэ сыаналаабат дьон быһыытынан аҕаллара.

Ааспыт сылга кэлин түһүтэлээбит ардахтартан от, бурдук сиҥигилин үүммүтэ. Туорахтаах культуралары арендаҕа ылан үлэлээччилэр баһархай бурдугу ылбыттара, Холобур, «Мыҥдаҕаайы» совхоз гектартан ортотунан 23, Эрилик Эристиин аатынан совхоз 19, Карл Маркс аатынан совхоз 13 центнер үүнүүнү ылбыттара, ама, мыыны буолуо дуо! Оройуон үрдүнэн гектартан ортотунан 13-түү центнер ылыллыбыта. Ити бурдугу үүнэрэр толору ыахтар баалларын көрдөрөр.

Туорахтаах культуралары үүнэрэр үрдүк үүнүү звеноларын салайааччылар «Мыҥдаҕаайы» совхозтан Г. Д. Николаев, Эрилик Эристиин аатынан совхозтан А. И. Андросов дьиҥнээхтик сыралаһан үлэлээбиттэрэ. Афанасий Иннокентьевичтаах 50 гектарга сэлиэһиэйин ыһан гектартан ортотунан 33-түү центнер бурдугу хомуйбуттара. Ити дойду иҥэ уобаластарын сири оҥороччуларын көрдөрүүлэриттэн итэҕэһэ суох.

Онон бэйэ наадыйыытын хаччыйар толору ыахтар баалларбыт. Государство сакааһын толорбуту, ыһыы сиэмэтиэн хаачыллыыны таһынан страховой фонданы тэриллиэ соруга туруохтаах. Ол иннитиэн, бастатан туран, материальнай базаны бөҕөргөтүүгэ сүрүн болҕомто уурулуохтаах. Оччоҕуна киһи сир бурдугун үүнэриэр ыах үөскэтиллиэҕэ. Ол иһин оройуоннга, эмэлигэ боппуруоһун бастатан туран быһаарыахха.

«Социализм суола» хаһыакка 1932 сылаахха землеустроитель Дмитрий Посельскай оройуоннга паарыгын үлэлиир эмэлигэ бэриллибитин туһунан суруйбуттаах. Киһи 15 тыһ. солк. сыаналаах, күҥнэ 620 бут бурдугу тартарар ыахтаах эбит. Оту таһынан бөҕүөлэҥ электрическай уотунан хаччыйар. Ити эмэлигэ үлэҕэ киирэн чугастааҕы колхоздар, сорох бириҥнилээн ыаллар сыл устата сиир бурдуктарын тартаран абыраммыт түбэлтэлэрдээх этилэр.

Рынок сыһыанньаһыларыгар киириэхпэн, туорахтаах культуралары иһин сиригэр анаан үүнэриигэ сүрүн болҕомтону туһаайыахха. Аны ону тута туһаҕа таһаарар туһугар совхозтарга, ол кыаллыбат буоллаҕына оройуон үрдүнэн эмэлигэ боппуруоһун быһаарыахха наада. Онуоха бэлэмнээн үлэни эрдэтэн ыытыахха, дьон өйүн-санаатын ити сыалга түмүөххэ.

Н. СОЛОВЬЕВ,
сарын, үлэ ветерана.

Эн чулуу спортсменнарыҥ, Чурапчы

Сыралаах сырсыы кыайыылааба

1940 сыл. Ахсыннаы 26 күнэ. Бу күн 40-тан тахса ныраадьыстаах тыҥыныта республика хайыһарга күрэхтэһиҥнитигэр кыттан Алексей Картузов иккис спортивнай разряд ньорматык толорбутун туоһулуур классификационнай бириэти туппута. Оройуонун спорду сэҥээрэччиларыгар Алексей Дмитриевич туһунан кэпсиэхпин баҕарбытым ыраатта.

Спорт дьиҥнигар аартыгар Алексейы Егор Захаров киллэрбитэ. Болтоҕоттоок Чурапчы сэттэ кылаастаах оскуолатыгар үөрэҕэ сылдьан, хайыһарынан бинир кэскэ сүүрүүгэ 300-чэ оҕоҥу куотан, биэтэккэ урут тахсыбыта. Ону көрөн, Егор Захаров оройуон сүүмэрдэммит хамаандатыгар бинир тыла суох киллэрбитэ. Дьэ, итиннан саҕаламмыта хайыһардьыт, велосипедист Алексей Картузов үгүс күрэхтэһиилэргэ оройуонун спортивнай аатын көмүскүүр чиэскэ тиксиитэ.

—Роман Кривошапкин, Георгий Степанов, Иван Чиркоев—бары даҕаны сахаҕа иҥнирдээх дьон этиллэр,—Алексей Дмитриевич кэпсээнин саҕалыыр.—Барахсаттар бары олох бүттүлэр,—спорт ветерана доҕотторун саҥаан чочумча тохтоон ылар. Кырдьык, олох сокуона кытаанах.

«Уол оҕо барахсан буулаҕа мас курдук мускулларга, хатан аннаыы курдук мүҥкүллэргэ анаалаах» диэн этиллэрэ бу мин бүтүн кэпсиир кэпим олоҕор сөп түбэһэр.

А. Д. Картузов —Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа. 1945 сыллаахха Японяа милитаристарыҥ урусхаллаһыгыгар 278-с аналлаах батальон наводчига этэ. Онно «Бойобуой үтүөлэрин иһин» медалынан наҕараадаламмыта. Саҥыгар 50 кг ыйаах ыннаах таһаҕаны сүгэ сылдьан Гобби кумах куйаарыгар үс түүннээх күн сатыы хаампытын умнубат. Чысхаан тыалга халтан таҥастаах дьон дьоло үрдэрэн, хаста да тоҕуурга түбэһэн уон иккиэйэх ордубуттара. «Үгүс киһи өлбүтэ, онно спордун чахчы туһаабыта. Сэриигэ сылдьан Ленинскэй комсомол кэккэтигэр киирбитим. Ол билэтим билигин Хатылыга комсомол албан аатын музейыгар баар»,—диир кырдьаҕас саллаат.

1946 сыл сайыныгар саллаат ахтылланнаах алааһыгар эргиллибитэ. Кыайыы үөрүүтүнэн кынаттанан, оччотооҕу ыччат физкультуранан, спордунан көхтөөхтүк дьарыктанара. Хайыһар, сүүрүү, велосипедынан сүүрдүү, волейбол, плиинатах оонньуута спорт биһирэнэр көрүнүмэ этиллэр. 1952 сыллаахха республика юбилейнай спартакиадатыгар бөдөҥ кэскэ велосипеды тэбиигэ Алексей Картузов республика рекордун олохтообута, чемпионунан буолбута. Оттон 25 км дистанцияҕа призердаабыта. «Велосипедым бороҕуой этэ, Республика күүстээх спортсмена Иннокентий Васильев велосипедыгар ыҥсыырар даҕаны этим. Ол да буоллар кини иннигэр түспүтүм эҕэ»,—диир Алексей Дмитриевич.

Спорка үрдүк кирбиилэри ситиһиитин күүһэ эрчиллибитинэн, үгүс күрэхтэһиигэ кыттыбытынан уонна спорка олус бэриниилээх дьон ортотугар сылдьыбытынан быһаарар. Маннык даҕатан этиллэр, аҕата Дмитрий Алексеевич, «Кыһыл сардаана» колхоз бириэдьиирэ, бэйэтин чахчы ыанар киһи эбит. Оттон эйэтэ Бекчегөр Махсаалэ күрэхтэ сылдьан түөрт уон куобаҕы сүгэн баран уулаах, дуҕалаах даҕаны сири тэҥинэккэ туоруура үһү. Алексей Дмитриевич 57 саастыгар диэри кэнилиэк, оройуон күрэхтэһиилэригэр көхтөөхтүк кыттыбыта ыччакка үтүө холобурунан буолар.

Чурапчы сэттэ кылаастаах оскуолатын бүтэрээт, художниктыанан уларыйбыта. Оччотооҕу уруһуйдарын уура сылдьыбатаҕын билигин кэмсинэ ахтар. Кини уруһуйдуур улахан дьоҕурдаах эбит. Ол туһунан саамай үчүгэйдик кини айымныылара кэпсиллэр. Алексей Дмитриевич төрөөбүт алааһын айыллаҕын уруһуйдаабыт холусталарын көрдөрбүтэ.

Бу үтүө киһини кыттаа көрсүбүт кылгас түгэммин олоҕум бинир ураты. күнүнэн аҕабын. Ону дьоҥҥо-сэргэҕэ кэпиэс да кэмсин-ньисин сылдьыаҕым. Чурапчы оройуонун спорда саҥа сибэккилин тыллан, сүһүөҕэр туруутугар Алексей Картузов курдук ураты талааннардаах, үтүө сүрэхтээх дьон күүскөмө буолбуттара.

Д. ЭВЕРСТОВ.

СОҔОТОХСУЙУУ ИЭДЭЭНЭ

Мин кэлин сыллаарга тыа сиригэр холостуой ыччат эйбэбитигэр тохтуохпун баҕарабын. Бу сахаларга эрэ быһаарары эрдэҕэр проблема буолбатаҕын туоһутунан кини ханыаттар, сурунаалар нөҥүө араас билиҥнээрэр сыалларын сулуспалар үлэлиллэрэ, онноолоор омук сириттэн кийиити, күүтүөтү сурутан ыларга сорунар араас кооперативтар эйбэбиттэрэ буолар. Хайа баҕарар общество сиэрин-майгытын, социальай-экономическай сайдыытын быһаарар төрүттүнэн дьиэ кэргэн буолар. Онон кини бөҕө турунтаах, чэгиэн-чэбдик буолуутугар суолта биэрбэт, болҕомтону ууран үлэлэспэт буоллахха, общество сиэр-майгы өртүнэн кэхтиитэ, экономика айгыраһыына өссө да салҕанан бара туруоҕа. Онон саха омукка дьиэ кэргэн аҕыйааһына, холостуой дьон эйбэҕинэ бу ангардас туспаах киһи эрэ алдьархайа, иэдэнэ буолбатах, бу—бүтүн норуот кэхтиитигэр тиэрдэр улахан болпуруос.

Хайа баҕарар киһи—эр киһититтэн, дьахтарыттан тутулуга суох—ыал буолан, оҕо төрөтөн, дьиэхэйэн-уоттанан олоруон баҕарар. Тыа сиригэр олорор киһи 25—27 саастан туоллаа да кырдьыбыттар, саастыбыттар ахсанналарыгар киирсэр. Саастардым диэн саҥаҕа ылларан бэйэтин саҥнэр, түүйүнэр, ханнык да дьаһалларга сылдьыбат буолар. Онуоха эбии сороҕор сайыннары-кыһыннары өрбүлэ суох үлэттэн үрүк харахтарын өрө көрбөттөр. Кулуултарга мыыллар үнкүүлэр, бөҕөрдөр онус кылаабы бүтэрбит эдэр оҕолорго сөптөөхтөр. Бэйэ кэнилиэгин иҥнээри эдэр дьону бэйэлэри, төрүттэри-уустары барытын мырыта билэриҥ, эргиччи аймахтаһыыр кинилэринэн сочо-бачча интэриһиргэбэт балаһыанньаны үөскэтэрэ эмиэ баар суол. Холостуойдар боппуруостарынан ким дьаһыыгаммат буоллаҕына, бу дьон хантан да комо ылар кыахтара суох, иэлиҥ уһугар сиинэригэр туһаллар, соҕотохсуйуу иэдээнигэр ыллараллар.

Олохпут уустуктара элбэх, быһаарыахтаах боппуруоспут да үгүс. Ол эрээри олорго үтүрүбүтэрбэнэ, эдэр дьон ыал буолуулларын туһунан эмиэ толкуйдуохха. Нэйилиэктэргэ, оройуон киниигэр баар сааһырбыт холостуой дьону регистрациялыахха, атын нэйилиэк, оройуон холостуой дьонун кытта көрсүһэр дьаһаллары ыыталыахха, бу боппуруостарынан чопчу дьарыктанар комиссиялары үлэлэтүөххэ. Сөптөөх агитациялыыр, пропагандалыыр үлэни тэхитиэхха. Баҕар, үп-харчы суох диэн этиэххит, оччоҕо усуйуоста да хомуйуохха.

С. НОВОГИЦЫН.

Культурабыт намыһаҕа көстөр

Калюгин кэмҥэ ас-таҥас татымсыйан эбитэ дуу, уочараккка бэрээдэк найаа мөлтөөтө. Ордук үрүк аска үтүрүйү, аннаыалаһыы эйбэтэ. Күн ахсын балачча үрүк ас атыыланар эрээри, ардыгар атыылаһаччылар тулуура суохпутуттан айдаан, аннаыны тахсара хомолтолоох. Маҕаһыын аҕыллыан иннинэ уочараттыын булан бэрээдэктээхтик турабыт. Оттон аҥылыннар эрэ бокоойу киһи тулуйбат аннаыныта буолар, сон тиэмэҕэ баранар. Кыпкыараҕас маҕаһыммытыгар ыга симсэн кэбиһэбит, ааны даҕаны кыайан саппат курдук. Аны, айданнаах аскын ылан баран, кыайан тахсыбакка сэниэн-сэҥэһиҥ эстэр, колеһүнүк сар түһэр.

Сорох-сороҕор иккки чаанынан аскын-табааргын атыылаһаҕын. Ол кэмҥэ атын наадаҕар баран каляриҥ тоҕо табыллыбат? Кып-кыараҕаска аннаыны сатыы туруохтааҕар.

Сэрии ветераннара, инвалидтар, Герой-ийэлэр хайаан да бастакы уочарат атыылаһаары гынналлар. Кырдьаҕас, ыарыһах дьон быыстыанан, уочарат арыый холкутуйуута, дуоспуруннаахтык атыылаһан бараллара, эдэр ыччакка холобур көрдөрөллөрө буоллар.

Биирдэ эмэ садах табаар атыыланнаҕына курук ветераннар, Герой-ийэлэр иннинэ буоланнар үлэлэстэн кэбиһэллэр. Маннык наар матар. Аны, уочарат ахсын көрдохпө, куруук ылар ветераннар, Герой-ийэлэр ылаллар. Атын оройуоннар курдук кинилэргэ сылта иккитэ-үстэ табаары биэриэххэ, атыылаччылар табаары атыыласпыт ветераннары, Герой-ийэлэри баллэтэн истиннэр.

Сорох-сорохтор «Чурапчылар иккиэ да буоллахпытына аннаыныаҕыт» диэн кинирэбит курдук кэпсэллэр. Итиннэ культурабыт намыһаҕа көстөр.

В. МАКАРОВ,
үлэ ветерана.

Дуобат турнира

Олунньу 2—3 күннэригэр Болугурга аан бастаан «Мыҥдаҕаайы» совхоз биринһигэр дуобакка биирдиилээн бастыыр иҥин уонна спорт бу көрүүгэр маҥнайгы спортивнай разряд ньорматын толоруулаах квалификационнай турнир мыыллына. Турнирга дуобакка 2 ССРС спордун маастарыгар кандидат, 2 маҥнайгы уонна 11 иккис, үһүс разрядтаахтар күөн көрүстүлэр. 9 очкону ылбыт спортсмен маҥнайгы разряд ньорматын толороохтаабыт.

Түмүккэ 15-тэн 12 очкону ылан бастакы миэстэҕэ А. Габышев (Чурапчы), иккиэйэ 10 очколаах Г. Владимиров (Чурапчы), үһүс миэстэҕэ Е. Ядрихинскай (Болугур) таҕыстылар. Бу квалификационнай турнирга Владимир Ноев уонна Егор Ядрихинскай (иккиэн болугурдар) дуобакка маҥнайгы спортивнай разряд ньорматын толорбуттар. Владимир Ноевка «Эдэр кэскилээх оонньоччу» биринии туттарылынна.

Т. КАРДАШЕВСКАЯ.

ЭҺЭРДЭЛИИБИТ!

Күнду кэргэммин, аҕабытын, эйэбитин ПОТАПОВ Афанасий Титовиһы 60 сааһын туоларынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит. Чэгиэн доруобуйаны, дьолу, үөрүүнү-көтүүнү кытта аргыстаһарыгар баҕарабыт. Дьоллоох буол, күнду киһибит.

Кэргэнин, оҕолорун, сиэннэрин.

КӨРҮҢ: САҺА КИИНЭЛЭР

—Ай да коресцтар — уһулуччу! Барыларын кыайдылар: итинник туртэнник туттан-хаптан киэ да охсуһа илиэ буолуо!.. —Корея кэтит экраннаах өҥнөөх «Приказ 027» диэн боевигын көрбүттэр сыанабыллара маннык. Кырдьыга да, 1950—1953 сс. босхолонуулаах сэрии кэмигэр өстөөх тыылыгар Народнай Армия диверсионнай этэрээтин кыргыһыытын кэпсиир, бу дойду киинэтин туһунан аныаха диэри олохсуйан кэлбит санааны тосту уларытар, таэквондо, каратэ ньымаларынан үгүс киирсиилээх, тыгааһыннаах, мүлчүрүтүннээх хартыына көрөөччүлэргэ биһиэтиэҕэ.

«Храм любви» диэн иккки сериялаах өҥнөөх индийскэй диэнтэ героя—кэрэ уонна романтичнай, хорсун уонна дьоло суох. Киниини ордук дьахталлар сөбүлүүр актердара Митхун Чакраборти толорор.

...Кэтээн көрөр сулууспа биллибэт кэтэр объекты (НЛО-ну) суулларар. Сотору итиитэн чугас Дженни Хайден дьиэтигэр атын планета олохтоохо баар буола түһэр... Ол туһунан АХШ компьютернай графика уонна лазернай техника туһаныллан үһүллүбүт кэтит экраннаах «Человек со звезды» диэн фантастическай-быыылаанныах хартыынатыттан билсиэххит.

Кылгас болдьоохо кэлбит бу саҥа фильмэни көрөргүтүгэр ыныырабыт!

Киносеть дирекцията.

Таптыыр балтыбыт
ОКОНЕШНИКОВА
Мария Михайловна
ыарахан ыарыытан өлбүтүнэн бокуонньук кэргэнигэр, оҕолоругар, бары чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.
Алексей Кривошапкин, Варвара уонна Иван Саввиннар.

Колхознай- совхознай тутуу ветерана, «Иккі Албан аатын» бастакы степеҥэ орден кадаалара
ОКОНЕШНИКОВА
Мария Михайловна
ыарахан ыарыытан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Аймахтара Старостиннар.

Сылаг сельсэй Советын президиума үлэ ветерана Василий Семенович Оконешниковка кэргэнэ, оҕолоругар нийэлэрэ колхознай-совхознай тутуу ветерана
ОКОНЕШНИКОВА
Мария Михайловна
өлбүтүнэн дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

«Чурапчы» совхоз Түөйэтээҥи отделениетын олохтоохторо үлэ ветерана
ОКОНЕШНИКОВА
Мария Михайловна
үһүн ыарахан ыарыытан өлбүтүнэн бокуонньук кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Таптыыр оҕом, кэргэним, ийэм, эбэбит, балтыбыт, эдьиийбит, аймахпыт үлэ ветерана
АЛЕКСЕЕВА Елена Осиповна
ыараханнык ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, бары аймахтарыгар, дьиэгэлэригэр, табаарыстарыгар биллэрэбит.
Ийэтэ, кэргэнэ, кыыһа, күтүөтэ, сиэннэрэ, балыстара, быраттара, эдьиийдэрэ, убайдара, аймахтара.

Халвар сельсоветын президиума, отделение совета үлэ ветерана
АЛЕКСЕЕВА Елена Осиповна
ыараханнык ыалдьан өлбүтүнэн ийэтигэр, кэргэнигэр, кыыһыгар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

«Саҥа олох» хаһыат редакциятын, оройуоннааҕы типография коллективтара хаһыат отделын сэбиэдиссэйин солбуйаччы Степан Осипович Алексеевка таптыыр балта
АЛЕКСЕЕВА Елена Осиповна
өлбүтүнэн бэйэлэрин дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Үп оройуоннааҕы саадаатын коллектива экономист Ульяна Васильевна Оконешниковаҕа таптыыр ийэтэ
ОКОНЕШНИКОВА
Мария Михайловна
үһүн ыарахан ыарыытан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

Учредитель газеты «Саҥа олох»—Чурапчинский районный Совет народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж— 4130.

ЗАКАЗ № 19. Чурапчинская районная типография Госкомпечати Якутской-Саха ССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а».